

Porin Gläinsuojelus-yhteyden Ensimmäinen Lentolehti.

1881

Rimon viimeinen markkinamatka.

Muutama sana hewosen elämästä.

Muistan minä wanha Rimo vielä wirtut warfai-
aikani, kuinka juoksin kotilaitumilla, kaswoin kauniiksi
ja lihawaksi, että oli „wesi selwä feltäluilla, raswa-
lampi lautasilla“.

Mutta laihtuu lihawain hewonen!

Raskaat työt, kowat kuorman-ajot, uudet isännät,
kehnonpuolinen syötti ja huono ruokko waihattiwat
wuosien kuluesssa niin, ettei liika liha suinkaan enää
painanut.

Minä tuomittiin hollihewoseksi.

Päiwiä, kuukausia ja wuosia kului riiwatusja hollit-
tallisja, ja sillä wälin sekä wanhenin että jäsenenikin
kangistuivat kangistumisstaan. Wihdoin tulim saa-
mattomaksi syömäänkin, kun hampaani päivä päivältä
hnononiwat wirassansa. Minä olin nyt sowelias

maahan mullattavaksi. Kuitenkin oli isäntäni seuralumppanista muutamia, joitten mielestä minä vielä näytin mukhealta, olin jotenkin hyvässä lihasja enkä näyttännyt varsin vanhan wattuifelta. Jos minua ei hlen määrin rasitettu ajettaissa, ei suurin huomattukaan sitä, että olin wialloinen, waikka minä, totta puhuen, en koskaanollut kuin olisi olla pitänyt, aina siitä saakka kuin ensi kerran kuorman wedossa pahasti wenähdyin. Sanalla sanoen: minä olin vielä liian hyvä nuijattaa, ja minun isäntäni, keskiewari, oli liian himokas, waikkei tarwe sitä waatinutkaan, minua myymään eräälle niin kutsutulle „hewoshuijarille“ wiidestähymmenestä markasta.

Saifea huokaus pusertui rinnastani, kuin mieleeni tuli, mitkä päivät minua odottivat, ja aawistaessani kaikkia niitä puutteita, waiwoja ja wastuksia, joita minun oli kärsittävä, että tulewa omistajani saisi nuo wiisikymmentä markkaa taskuunsa takasin. Se olisi isännältäni ollut paljon wiisaemmin ja jalommin tehty, jos hän olisi minun nuijannut, kuin myhnyt minut miehelle, jonka aikomus oli käyttää minua pettääksensä jotakuta köyhää torpparia taikka talonpoikaa ja sillä tawoin woittaa muutamia markkoja.

Ei kauan wiipynytään, ennenkun uusi omistajani sai tilaisuuden waihettaa minut pois, sitte kun hän ensin oli hofunut minua pitkin koko ruumista, „että näyttäisin nuorelta ja riwakkalta“. Minä, näette, en ollut hänen hallussaan enempää kuin kaksi tai kolme tuntia, kun hän tapasi talonpojan, joka oli puolipäisjään; he rupefiwat pian puhumaan „hewoskaupasta“ ja „heitosta“. Ensimmältä ei talonpoika ollut erinomaisen halukas ryhtymään kauppoihin uuden tut-

tawansa kanssa, mutta sitte kun oli otettu muutama „napaus“, tuli heistä ylimmäiset ystävät, ja ensiksi oli semmoinen ehto, että talonpojan pitäisi maksaa 300 markkaa wäliä, joka sittemmin aleni kahteen sataan, waikka hänen hewosensa oli nuori, ainoastansa kahdeksan vuoden vanha, wahwa ja muutoin wirheeton.

Kauppa tehtiin ja pantiin „lättä päälle“; kaikki oli hywin eikä muuta puuttunut kuin 200 markkaa wäliä, waan siinäpä oltiin pahemmassa pulassa maksosta, kuin sowitzusta hinnasta. Ukko-ränsällä ei ollut enempää kuin noin sata markkaa eli puolet sowitzusta wälistä; ei siis auttanut muu, kuin toisen sadan markan wellakirja. Mentiin hakemaan „kirjoitusmiestä“, jolle hewoshuujari erikoisesti pisti kymmenen markkaa kouraan ja sai siitä hyvästä kahdensadan wiidenkymmenen markan wellakirjan, maksettava neljäntoista wuorokauden kuluttua. Nyt ei enää ollut estettä mitään, kaikki oli „puhtaasti“, ainoastaan „harjakannut“ tarwittiin, ja wasta sitte „kauppa“ oli oikein „kiini“. Tietysti se, joka rahat sai, tarjosi harjakannutkin; se oli päivän selwä asia. Myhjällä oli runsas käsi; hän tarjosi oltta ja wiinaa. Tämä ylellinen juoma wai kutti liioin määrin uuden isäntäni päähän; torffa rupeji tulemaan ilmään, jonka tähden „hewoskauppias“ weti taskustaan wanhan korttipelin, ja ehdoitti „wiimeistä voittoa“, ettei ukko nukkuiji. Wastoin mielensä ukko peliin ryhtyi, janoi sentään ottawansa kortit koetteeksi käteensä.

Alussa peli käwi ukon mieleen; yksi woitto toisen takaa haki tiensä hänen taskunsa. Nyt hän oli hywin halukas jatkamaan peliä, mutta hänen kumppaninsa näytti hywin wastoinmieliseltä. Hän kui-

tenkin teeskenteli waan, päästäksensä sitä warmemmin tarkoituksensa perille. „Hewoskauppias“ ehdoitti Rimon pelattawaksi. Siihen ukko oitis suostui, luullen warmaan voittawansa, koska hänellä oli niin hywä peli-omni. Mutta ennenkun Rimosta pelattiin piti otettaman aika siemaus wiinaa pienemmästä olutlafista. Tämä pani ukon pään ja ajatukset pyörälle, päihtynyt kuin hän jo oli, ennen nauttimastansa juomasta. Pelattiin kuin pelattiinkin Rimosta, ja parissa yönissä voitti hewoskauppias wäärillä kortilla minut takasin. Hänen korttikumppaninsa oli jo niin juopunut, ettei hän tietänyt maailmasta eikä liioin wahingostansa mitään. Hän waipui nukkumaan penkille ja rupefi kuorsaamaan niin että nurlatkin jyrifi.

Sillä wälin sain seurata uutta omistajaani, joka nyt toistamiseen oli tullut isännäkseni. Koska semmoiset hewoshuijarit, kuin hän oli, hywin päättyneen petoksen perästä tavallisesti kiihuhtawat pois aika wauhtia eli niin joutuisasti kuin se hewosraukka, joka on joutunut heidän läsiinsa, suinkin waan jaksaa, niin käwi nytkin. Minulla oli kuitenkin tällä kertaa se etu, että sain juosta rattaitten peräessä, koska äsköin waihetetun hewosen juoksu oli koetettava. Juosta se saikin hywin; kolme penikulmaa ajettiin laskaamatta ja aika leikkiä. Kun tulimme kaupunkiin, oli aurinko jo korkealla pilwettömällä taiwaalla, ja hewoskauppiaita ynnä waihtohaluffaita talonpoikia löytyi siellä summissa. — Eikä ihmekään, sillä nyt oli markkinapäiwä.

Minä myytiin oitis eräälle mustalaisen muotoiselle hewoskauppiaalle, joka wialloisuuteni ja wäsyneen muotoni tähden katsoi parhaaksi ajaa minut erääsen taloon, jonka omistaja warmaanakin lienee ollut joku

hevoskauppiaan sieluheimolainen. Tämän talon takapihalla sitte alkoi toinen ja perinpohjainen löyhlyys, että minun ränstyneestä ja wäsyneestä ruumiistani saataisiin „moukkamaisuus“ ajetuksi ulos. Minä olen warmaa siitä, että tämä hevoshuufari kulutti enemmän kuin kaksikymmentä minuuttia antaaksensa minulle oman luulonsa mukaan nuoremman ja riwokkaamman näön.

Tämän perästä hän lähti kanssani kadulle, mutta tuo riwattu ontuminen waiwasi minua wieläkin. „Se waatii wielä parempaa woidetta“, kiljasi kiusaajani ja wei minut siinä silmänräpäyksessä samaan pihaan, josta äsköin olimme tulleet. Nyt tuo pirullinen mies mielestänsä ei yksin kestänyt minua tarpeeksi hohumaan. Täytyi ottaa apumies, ja semmoinen olikin kohta tarjona. Piiskaakaan ei enää pidetty riittävänä aseena; täytyi olla joku pehmittävämpi kapine, ja siksi katsottiin rautanen kriinunwarssi sowliaaksi. — Oi ihmiset! minkämoisia loistawia ja mahtawia urotöitä te toimittatte täällä keksintöjen, laupeuden ja rakkauden mailmasja! Te, jotka wallitsette eläimet maan päällä, kuinka te tätä waltaanne käytätte? — Kaksitoista „laakia“ tästä rauta-aseesta katsottiin riittävän woiteeksi wialloisuudelleni, ja tawallansa käwikin niin: se katosi siunaaman ajaksi, sillä tuskasta ja lewottomuudesta tuskin enää taisin seisokaan ainoallakaan jaloistani.

Muutama minuutti tämän perästä olimme me, minun kiusaajani ja minä, keskellä markkinakohinaa, jossa yksi tutki hampaitani ja ikääni, toinen tunnusteli päätäni ja kaulaani, kolmas koetteli jalkojani ja karioitani, ja neljäs tunnoton siwalteli uutta piiskaansa selkääni. Tänä päivänä minä myytiin taikka

waihetettiin wiisi tai kuusi kertaa, en tarkoin tiedä, ja jokainoa unsi isäntä antoi minulle löyhlytyksen, joka oli enemmän tai vähemmän voimakas, aina sen mukaan, kuin kufin tarpeelliseksi katsoi. Kuinka pitkä tämä päivä minulle olikin, tuli siitä kerran kuitenkin loppu. Pimeä tuli, ja saatuani odottaa kiusaajaani kakki tuntia ravintolan pihalla, minä wihdoin wiettiin kylmään, wiimaiseen ja surkiaan talliin, ja karwaloinni lewitettiin selälleni; mutta siinä sitte olikin kaikki, mitä minulle yöksi suotiin. Minulla ei sinä yönä ollut muuta seuraa kuin nälkä ja jano. Täällä kuitenkin olisin woinut maata, ellei jano, joka minua waiwasi kowemmin kuin nälkä, olisi sitä estännyt. Wasta aamulla sain wettä ja hiukan lauroja. Tämä oli tyhjän watsani mieleen, olletikin kun en koko pitkänä wuorokautena ollut saanut elämän einettä, muuta kuin selkään ja runsaasja mitassa kowaa kohtelua.

Toisena markkinapäiwänä sain toistamiseen kokea eilispäiwän piinaa ja puutetta. Kolme kertaa waihettiin omistajaa; viimeinen niistä oli päihtynyt ja kerskaillewa suupaltti, eräs nuori tahdenkymmenen wanha poika herrasmaiisissa waatteissa ja taskussa kolikoita. Nuori Jusfi oli ensi kerran suuremmilla markkinoilla, ja senpätähden hänen nyt pitikin tekemän joku suurempi kauppa. Sitte kun kiusaajani oli Jusfia runsaasti „trahteerannut“, tuli kauppa tehdyksi, ja Jusfi, joka minusta maksoi kolmesataa markkaa, oli nyt omistajani. Yöllä sitte sain matkustaa tästä minun wihamaastani kaupungista. Jusfi ei ollut vaatimuksisjaan minua kohtaan tahta parempi niitä, joitten käsistä olin päässyt; kuitenkin tahdon oikeuden mukaan tunnustaa, että ruokaa sain runsaasti, ennenkun kotimatkalle läh-

dettiin, mutta sitte pitikin luut luistaman, muutoin sellä sai maistaa uudesta, tuimasti tuntuwasta piiskasta.

Wasta myöhään pääsimme Susjin kotiin, mutta waikka myöhäistäkin oli, minua ei kuitenkaan kohta wiety talliin, waan wasta monen kummallisen tempun perästä riisuttiin minä waljaista. Sitte tuli wanha nuija, joka jakeli minulle pieniä leiwän palasia, ja joka muruselta hän itseksään höpisi jonkunlaisia „sanoja“. Kun minä wihdoin talutettiin talliin, piirrettiin puukolla pieni risti häkkiin ja yhtäläinen, mutta vähän isompi piirrettiin tallin owen yli. Lopuksi tuli sitte vielä Susjin weli, kädessä yksi kappale Uutta testamenttia ja wanha — ruutu-yhdeksäinen. Nämä kaffi niin erilaatuista esinettä sidottiin yhteen jouhilla, joita nytkittiin harjastani, ja kaikki tyhni ripustettiin katon orrelle ihan pääni yli, samassa kun huulilla höpistettiin jonkunlaisia rukouksia. Nyt siis olin oikein juhlassisesti „tallitettu“ uuteen kotiini, joka myös oli se viimeinen, josta muistoonpaniani taitaa likempää tietoja antaa. — — —

Rimo tuli kipeäksi samana yönä, kun oli uuteen kotiinsa päässyt, ja kiwusta tuli kuolema, ja parantuminen olisikin tuottanut jatkettua kiusaa ja kärsimystä. Wasta nyt Rimo oli turwattu tunnottomain kiusaajain räähkäyhästä. —

Kuinkahan kauan vielä tähtyy odottaa, ennenkun ihmiset yleisesti käsittävät, että heillä luontokappalten juhteen on welwollisuuksiaakin, eikä yksin oikeuksia.

Serättäköön Rimon viimeinen markkinamatka jokaisessa lufiasa halun säälimään kotieläimiensä wanhjoja waiwalloisia päiviä; parempi ja jalompi on

hanffia niille pikainen ja tuskaton loppu kuin jättää esim. hevosen, ihmisen uskollisimman palvelian, tunnottomalle ja voittohimoiselle weijarille petollisen kaupan wälkappaleeksi, ja warjin ihmis-arwoa alen-tawaista on luontokappaleen räähkäys.

Tämä kertomus on saatu eräästä ruotsalaisesta kuukauslehestä, „Gläntan Östwästä“, jonka toimitus siitä sanoo, että se on kuin walokuwa tosi-elämästä. Mutta sano itse, järkewä lusia, eikö siinä ole monta kohtaa, jotka soveltuvat oloihin meidänkin maassa? Meilläkin löytyy „hewoshuijaria“, meillä nähdään samanlaista marffinamenoa, samanlaista hewosräähkähystä, juopumusta, raakuutta ja taifauskoa. Tämä kertomus näyttää, kuinka wälttämättömän tarpeellista on joka miehen kaiten taitonsa takaa koettaa vastustaa ja mahdollisuuden mukaan puhdistaa pois näitä ihmisyhtemme rumia pilkkuja.